

Met Duits rekenmodel vervalt stikstofdossier visserij:

Bij politiek besluit op 9 juli 2021 kregen alle sectoren - inclusief de visserij - een invloedssfeer opgelegd van hun NOx-emissies van 25 kilometer. Dat zogenaamde 'toepassingsbereik' is afkomstig uit het op 6 juli 2021 aan de Tweede Kamer vrijgegeven TNO-rapport 'Afbakening in de modellering van depositiebijdragen van individuele projectbijdragen.' Met het rekenmodel dat de Duitsers gebruiken zou de plicht voor een 'stikstoftoets' bij een natuurvergunning voor vissers vervallen.

Het TNO-rapport is in opdracht van het LNV-Ministerie opgesteld. Daarop kwam vervolgens de beleidsbeslissing, dat alle sectoren een stikstofinvloed moeten uitsluiten tot 25 kilometer afstand van Natura 2000-gebied. Die invloedssfeer is het zogenaamde 'toepassingsbereik' van het door LNV gehanteerde rekenmodel. De 25 kilometer toepassingsbereik staat voor de theoretische afstand die NOx-emissies in het door LNV gehanteerde rekenmodel kunnen afleggen tot een natuurgebied, vanaf een uitlaat, stal of een fabrieksschoorsteen.

De 25 kilometer bereik werd door het ministerie op 9 juli 2021 vastgesteld op basis van 'expert judgement':¹ Dus het oordeel van de ingehuurde TNO-onderzoekers, niet bewijs of metingen. Onder het mom gelijke monniken, gelijke kappen, gaf LNV alle sectoren van (vlieg)verkeer tot visserij vervolgens een invloedssfeer van 25 kilometer mee, die relevant is voor de vergunningverlening. Juist in die gelijkschakeling van uiteenlopende sectoren zit de kiem van rechtsongelijkheid, waar vissers door worden getroffen.

Tata Steel rapporteert 6 kiloton emissie per jaar, en Schiphol 3 kiloton per jaar. Maar die emissies verspreiden zich op geheel andere wijze, dan tweehonderd over de Noordzeekust verspreide kottertjes, met sectorbrede emissies van 0,9 kiloton.² Het lijkt dan 'objectief' om die getallen te vergelijken om tot een nationaal reductiedoel te komen. Maar in de beleidspraktijk zet LNV appels naast peren, dankzij de keuze voor een specifiek rekenmodel. Zo wordt de visserij geraakt door de rekenkundige beperkingen van een gekozen stikstofmodel. En niet door daadwerkelijk gemeten invloed van de sector op de staat van instandhouding van natuurgebieden, zoals Brussel vraagt.

Het Nieuw Nationaal Model dat LNV gebruikt, is gebaseerd op het door wetenschappelijk onderzoek omstreden geraakte Aeries.³ Dat rekenmodel is ontwikkeld voor een stationaire bron op land. Niet voor mobiele bronnen op zee, viskotters die van Zeeland tot de Sylt varen. Dus omdat het rekenmodel niet *kan* rekenen met de realiteit, 'bestaat' de realiteit niet bij beleid.

Zo maakt LNV de toekenning van een natuurvergunning bij vissers per 2023, afhankelijk van de rekenkundige beperkingen van het gekozen model. Alsof beperking in expertise van beleidsmakers en hun adviseurs, de verantwoordelijkheid van vissers zou zijn. Zo kunnen vissers, in theorie, tot op 25 kilometer afstand van duingebied invloed hebben. Terwijl de keuze voor een ander rekenmodel, de sector van het stikstofdossier zou afhelpen.

Bij Duits model toepassingsbereik van 500 meter

Herlezing van het TNO-rapport van 6 juli 2021, de basis van het LNV- besluit voor 25 kilometer toepassingsbereik, geeft aanleiding de rechtmatigheid ter discussie te stellen van die 25 kilometer invloedssfeer. Zoals TNO zelf al schrijft op bladzijde 16, hanteren andere landen andere rekenmodellen met kleiner bereik: "Nergens wordt, voor zover duidelijk, ten behoeve van vergunningverlening de afzonderlijke bijdrage van een individuele bron met een rekenmodel bepaald op afstanden groter dan 20 km." Andere EU-lidstaten gebruiken namelijk weer andere rekenmodellen.

¹ blz 2 Duyzer et al <https://www.aanpakstikstof.nl/documenten/rapporten/2021/07/09/bijlage-2-tno-rapport-afbakening-in-de-modellering-van-depositiebijdragen-van-individuele-projectbijdragen/>

² Peter Coenen, Jan van Hulskotte (TNO) René Koch, Mark Wilmot: Stikstofdepositie vanuit de Garnalenvisserij, 29-05-2022, TNO/Wing

³ Hanekamp et al (2017), A Volatile Discourse, reviewing aspects of ammonia emissions models and atmospheric concentrations in The Netherlands, Soil Use and Management, https://www.researchgate.net/publication/336836204_Hanekamp_et_al_2017_A_volatile_discourse_-_reviewing_aspects_of_ammonia_emissions_models_and_atmospheric_concentrations_in_The_Netherlands

Het Duitse rekenmodel AUSTAL, stelt dat de hoogte van de schoorsteen doorslaggevend is voor het toepassingsbereik⁴. De Duitsers stellen de invloedssfeer (toepassingsbereik) op 100 maal de bronhoogte, aldus TNO. Dus bij een schoorsteen van 250 meter geldt dan een toepassingsbereik van 25 kilometer. Dat betekent ook dat een garnalenkotter waarvan de schoorsteen op bijvoorbeeld 5 meter hoogte ligt, een invloedssfeer van zijn NOx-emissies overblijft van 500 meter. In dat geval zou iedere invloed van NOx-emissies op Natura 2000-gebied wegvallen, wanneer de kotter op 500 meter uit de kust vist.

Metten met twee maten

Bovendien ontstaat nu juist rechtsongelijkheid, omdat bepaalde sectoren bij politiek besluit hun emissies mogen onder-rapporteren, of zelfs weglaten. Zo hoeft de luchtvaart door politieke afspraken alleen de emissies mee te rekenen tot 914 meter hoogte (3000 voet), die van starten en landen. Terwijl recent onderzoek van de TU Delft toont dat zo mogelijk 70 procent van alle stikstofdepositie uit luchtvaart niet wordt meegeteld.⁵ Zo heeft Schiphol met een gelijk 'toepassingsbereik' van 25 kilometer plots een veel kleinere reductie-opgave, dan bijvoorbeeld vissers of boeren. Het RIVM beaamt dat politieke afspraken (niet wetenschappelijke) de oorzaak zijn van die onderrapportage.

Het LNV-Ministerie haar DG Stikstof rapporteert als missie een 'rijksbrede aanpak voor het verder reduceren van de *totale* hoeveelheid stikstofdepositie in Nederland' en werkt 'daarmee aan het herstel en versterking van natuur'.⁶ De 'totale depositie' betekent ook die van luchtvaart en andere sectoren. Zeker wanneer de visserij vanuit een gelijkheidsbeginsel ook een toepassingsbereik kregen van 25 kilometer. Het artikel van het LNV-Ministerie 'lessen uit de stikstofcrisis van de vrouw die ons er uit helpt'⁷ (Vera Pieterman) stelt op 20 mei 2020 bovendien dat 'alles valt of staat met wederzijds vertrouwen.' Hier kan iedere partij haar eigen verantwoordelijkheid nemen.

Motie Geurts/Harbers

Het gelijkschakelen van natuur en stikstof is bovendien een politieke, geen wetenschappelijke beleidskeuze. Als enige EU-land hanteert Nederland nu geschatte stikstofconcentraties in een gebied, als iets dat beschermenswaardig zou zijn. Dit zijn de zogenaamde 'kritische depositiewaarden' (KDW's). Daardoor is nu niet langer invloed op de 'staat van instandhouding' van natuurgebied, gemeten in plant- en diersoorten, maatgevend bij beleid. Een visvergunning is zo afhankelijk gemaakt van een optelsom van rekenmodellen voor stikstofneerslag, die in andere EU-landen niet worden gebruikt.

Het verdient juridisch onderzoek om te toetsen hoe die kabinetsdoelstelling en de handelswijze van LNV zich verhouden tot de verplichtingen uit de Habitatrichtlijn en het Europees recht. Ook dient het Kabinet nog steeds gehoor te geven aan de Motie Geurts/Harbers⁸ uit 2020 om de rentabiliteit van dit beleid (wat levert de koppeling stikstof/natuur op voor mens en natuur) te toetsen. De dwingende taal richting de sector vanuit LNV zou je dus prematuur kunnen noemen. Het volstaat voor nu vast te stellen, dat voor het eerst in de visserijgeschiedenis, de toekenning van een visvergunning per 2023 afhankelijk wordt gemaakt van de beperkingen van een door LNV gekozen rekenmodel.

Op basis van een oordeel, en kennislacunes van beleidsmakers, kan vissers nu tot 25 kilometer uit de kust een negatieve invloed op natuur aangerekend worden. Bij keuze voor een ander model, bijvoorbeeld het Duitse, zou de visserij geen stikstofprobleem meer hebben. Zo zou de belastingbetaler en visserijsector kapitaal bespaard worden, dat in meetbare verbetering van de vispraktijk en natuurbescherming geïnvesteerd kon worden.

⁴ blz 16 Duyzer et al; Afbakening in de modellering van depositiebijdragen van individuele projectbijdragen, TNO 6 juli 2021 via <https://www.aanpakstikstof.nl/documenten/rapporten/2021/07/09/bijlage-2-tno-rapport-afbakening-in-de-modellering-van-depositiebijdragen-van-individuele-projectbijdragen/>

⁵ Marijn van Loo (2021) Quantifying the impact of aviation emissions on global nitrogen deposition, TU Delft 21 september 2021, vrijgegeven op 22 juni 2022

⁶ <https://www.algemenebestuursdienst.nl/actueel/nieuws/2019/11/12/vera-pieterman-programma-directeur-bij-programma-dg-stikstof-bij-lnv>

⁷ Lessen uit de Stikstofcrisis van de vrouw die ons er uit helpt: "Ze reflecteert op een veelbewogen jaar en concludeert dat alles staat of valt met wederzijds vertrouwen."

<https://www.overheidvannu.nl/actueel/artikelen/2020/05/26/lessen-uit-de-stikstofcrisis-van-de-vrouw-die-ons-eruit-helpt>

⁸ Motie Geurts Harbers: kostenbaten-analyse

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35600-30.html>